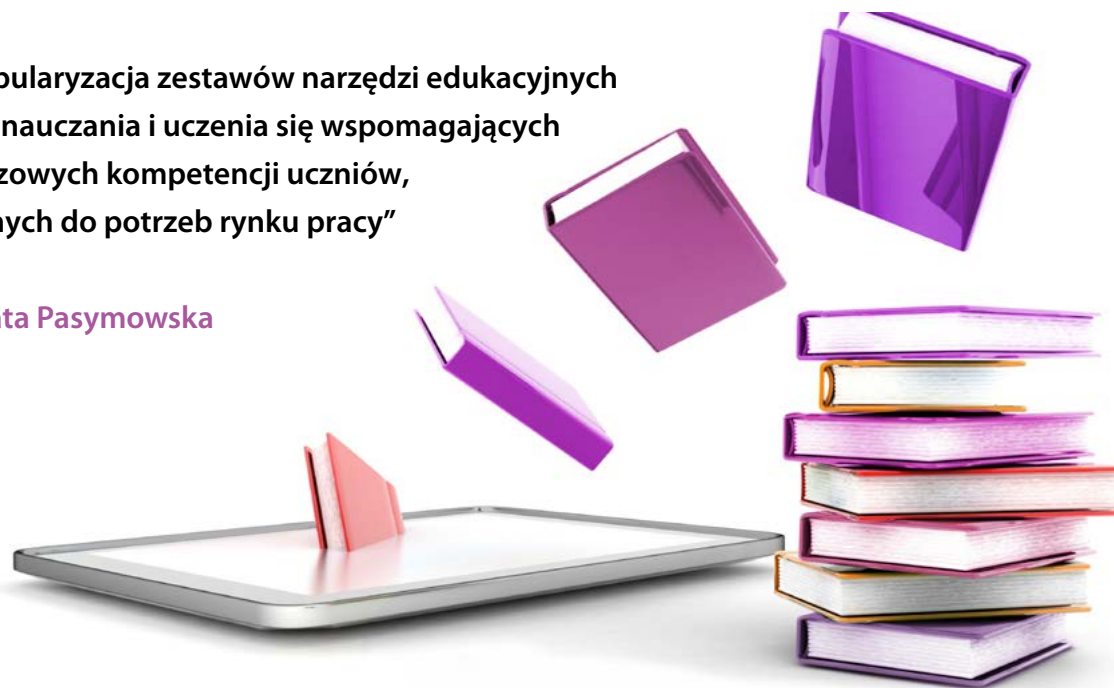

PRZEWODNIK PO NARZĘDZIACH EDUKACYJNYCH DO WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO I EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Projekt „Popularyzacja zestawów narzędzi edukacyjnych oraz metod nauczania i uczenia się wspomagających rozwój kluczowych kompetencji uczniów, dostosowanych do potrzeb rynku pracy”

Oprac. Renata Pasymowska

Materiał powstał w ramach projektu niekonkurencyjnego pn.: **Popularyzacja zestawów narzędzi edukacyjnych oraz metod nauczania i uczenia się wspomagających rozwój kluczowych kompetencji uczniów, dostosowanych do potrzeb rynku pracy**, dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

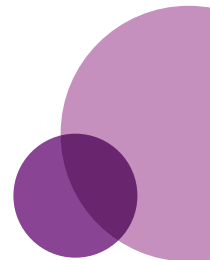
OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

SPIS TREŚCI

Zadania wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej w aspekcie wyzwań współczesności	2
Informator o narzędziach edukacyjnych do wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej dostępnych na ZPE	3
Innowacyjne rozwiązania programowe w wychowaniu przedszkolnym i edukacji wczesnoszkolnej wskazujące na nowoczesne trendy w edukacji	4
Praktyczne przykłady strategii efektywnego nauczania zawarte w programach, uściślane w poradnikach i zaprezentowane w scenariuszach	6
Praktyczne zilustrowanie nauczania interdyscyplinarnego wspierającego holistyczny rozwój ucznia w scenariuszach interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych (SIPE)	12
Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji działań sprzyjających rozwijaniu kompetencji kluczowych jako wsparcie dla nauczycieli w obserwacji pedagogicznej	21

ZADANIA WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO I EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ W ASPEKcie WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI

Dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze wymuszają konieczność dostosowania się do wymagań rynku pracy i do warunków funkcjonowania człowieka w otaczającej rzeczywistości już na etapie przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej. Z raportu¹ Światowego Forum Ekonomicznego wynika, że **obecnie pożądane stały się następujące ludzkie umiejętności: analityczne myślenie i innowacyjność, umiejętność uczenia się, kreatywność, kompleksowe rozwiązywanie problemów, zdolność krytycznego myślenia, zarządzanie zespołem, elastyczność i odporność na stres**. Są to kompetencje wymagające doskonalenia od najwcześniejszych lat życia człowieka. Zatem, w myśl przysłowia „Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci”, nie wolno zmarnować najlepszego czasu, stanowiącego podwaliny dorosłości. Nauczyciele wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej potrzebują wsparcia w zakresie **wyboru efektywnych metod i form pracy**, jak również innowacyjnych rozwiązań dydaktycznych i wychowawczych, by mogli sprostać nowoczesnym trendom edukacyjnym.

Z pomocą przychodzi projekt „Popularyzacja zestawów narzędzi edukacyjnych oraz metod nauczania i uczenia się wspomagających rozwój kluczowych kompetencji uczniów, dostosowanych do potrzeb rynku pracy”. Jest to inicjatywa mająca na celu **wzbogacenie warsztatu pracy nauczyciela o przykłady dobrych praktyk w kontekście realizacji zadań edukacji włączającej i projektowania uniwersalnego stawianych nowoczesnej szkole**.

Zestawy narzędzi do wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej znajdują się na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej. W ich skład wchodzi: programy nauczania wraz ze scenariuszami zajęć, poradniki metodyczne, scenariusze interdyscyplinarnych projektów

¹The Future of Jobs Report 2020 http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf [data dostępu: 25.06.2024].

edukacyjnych oraz narzędzia pomiaru dydaktycznego i ewaluacji kompetencji kluczowych. Stanowią cenny **pakiet gotowych rozwiązań metodycznych i organizacyjnych**, który z pewnością wzbogaci wszechstronną wiedzę fachową zarówno początkującego, jak i doświadczonego nauczyciela.

Przed wychowaniem przedszkolnym, a także edukacją wczesnoszkolną stoi obecnie wyzwanie dotyczące wdrożenia **kompetencyjnego modelu nauczania**, opierającego się na **procesie indywidualizacji**, do którego kluczem stała się nowoczesność.

INFORMATOR O NARZĘDZIACH EDUKACYJNYCH DO WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO I EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ DOSTĘPNYCH NA ZPE

Opracowane w ramach projektów **programy nauczania** ukazują **innowacyjne rozwiązania pedagogiczne** w zakresie tworzenia „szkoły z pomysłem”. Zachęcają nauczycieli do wykorzystania **nowoczesnych treści**, narzędzi i zasobów wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kluczowych kompetencji uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy. Zaznajamiają z **nauczaniem eksperymentalnym**. Wskazują skuteczne **metody zindywidualizowanego podejścia** do dziecka/ucznia.

Poradniki metodyczne prezentują rozwiązania dydaktyczne i wychowawcze, istotne merytorycznie i metodycznie **stworzone na podstawie programów nauczania**. Omawiają **zadania nauczyciela** w kontekście realizacji wyzwań **edukacji włączającej**. **Udzielają wsparcia nauczycielom rozpoczynającym karierę** w zawodzie, a także **proponują doświadczonym nauczycielom** nowe, odkrywcze rozwiązania, które ubogacą codzienną pracę.

Scenariusze interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych tworzą ilustrację nauczania interdyscyplinarnego nastawionego na **holistyczny rozwój** dzieci/uczniów. Ukazują **innowacyjne sposoby i formy pracy**, które umożliwiają rozwijanie umiejętności przedmiotowych

i ponadprzedmiotowych dzieci/uczniów. Wzbogacają płaszczyznę dydaktyczno-wychowawczą o nowe spojrzenie na problem w aspekcie **dziecięcych zainteresowań i możliwości**. Stanowią przykład stwarzania dzieciom/uczniom okazji do **samodzielnego zdobywania wiedzy i jej prezentowania, a także rozwijania umiejętności**.

Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji działań sprzyjających rozwijaniu kompetencji kluczowych są wsparciem dla nauczycieli w **obserwacji pedagogicznej**, w odniesieniu do programów nauczania. Podają **przykłady oceniania wewnątrzszkolnego i ewaluacji** w wychowaniu przedszkolnym, a także na pierwszym etapie edukacyjnym. Wskazują, jak dokonać ewaluacji kompetencji kluczowych z uwzględnieniem **samooceny i oceny koleżeńskiej**. Udzielają wskazówek dotyczących formułowania **spersonalizowanej oceny osiągnięć i postępów** dziecka/ucznia. Przedstawiają propozycje **dobrych praktyk** pozwalających ocenić kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne.

Nauczyciel może **bezpłatnie zapoznać się z ww. narzędziami edukacyjnymi** upublicznionymi w formie elektronicznej na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej (ZPE).

INNOWACYJNE ROZWIĄZANIA PROGRAMOWE W WYCHOWANIU PRZEDSZKOLNYM I EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ WSKAZUJĄCE NA NOWOCZESNE TRENDY W EDUKACJI

Wszystkie programy opracowane w ramach projektu reprezentują idee uznanych autorytetów w zakresie edukacji. Opierają się na założeniach teoretyczno-naukowych, które mimo upływu lat nie ulegają przedawnieniu. Należą do nich m.in. **teoria inteligencji wielorakich** Howarda Gardnera, uwzględniająca różnorodne formy inteligencji, a także **model konstruktywistyczny** wg teorii Jeana Piageta, Lwa Wygotskiego i Jerome'a S. Brunera. W publikacjach uwidaczniają się również koncepcje

na temat rozwoju emocjonalno-społecznego, np. **teoria stadiów rozwojowych** dotycząca zmagania się z „tematami życia” Erika Eriksona oraz **teoria emocji** Roberta Plutchika, służąca samopoznaniu i samoregulacji. Autorki programów opierają się w tym obszarze także na opracowaniach Marty Bogdanowicz, Marii Przetacznik-Gierowskiej i Grażyny Makiełło-Jarży. W koncepcjach programowych zauważalna jest troska o **aktywne wzmocnienie rozwoju dziecka**, zgodnie z technikami pracy Celestyna Freineta oraz dążenie do **wielokierunkowej aktywizacji dziecka** według teorii **wielostronnego nauczania – uczenia się** Wincentego Okonia. Autorki opracowanych programów wykorzystywały **neurobiologiczną wiedzę o mózgu** i osiągnięcia współczesnej **neurodydaktyki**.

Założenia teoretyczne narzędzi edukacyjnych prezentowanych na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej są zgodne z **pedagogiką holistyczną**. Ich celem jest **wszechstronny rozwój dziecka**, jak również przygotowanie go do **twórczego i samodzielnego życia** w ciągle zmieniającym się społeczeństwie. Zestawy narzędzi stanowią **bazę**, a także **inspirację** dla nauczycieli, którzy wkraczają w progi nowoczesnej edukacji lub próbują ją wdrażać.

Przykłady zastosowania wymienionych koncepcji są zawarte w scenariuszach, które powstały na podstawie programów i uszczegółowione są w poradnikach metodycznych. Ukazują one **nowoczesne trendy w edukacji**, takie jak:

- **problemowy charakter zajęć**, utrzymany w **konwencji dziecięcych zdziewień**;
- **aktywności poznawcze** dostosowane do **potrzeb i możliwości dzieci**;
- **metoda projektu** wraz z licznymi **metodami aktywizującymi**;
- **samoocena i ocena koleżeńska** jako stały element zajęć;
- odwołanie do **obszarów dziecięcego funkcjonowania**;
- nastawienie na **funkcjonalną komunikację i rozwój mowy**;
- zastosowanie **metod sprzyjających edukacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)**;
- różnorodne koncepcje zajęć, np. **praca w bazach** z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb wychowanków;

- realizacja celów operacyjnych w zakresie: **wiadomości, umiejętności i postaw;**
- **planowanie zajęć w lokalnym środowisku;**
- **dążenie do harmonii, równowagi między poszerzaniem a pogłębianiem treści, pracą a zabawą;**
- uczenie się w interakcji z otoczeniem, **aktywne konstruowanie własnej wiedzy**, przy wykorzystaniu wiedzy już posiadanej;
- **zajęcia aktywizujące i twórcze – efektywne i efektowne;**
- praktyczne zastosowanie wachlarza metod służących **kształtowaniu kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych dzieci;**
- **niekonwencjonalne i interesujące środki dydaktyczne**, np. **maskotki obrazujące trudne w zapisie litery i dwuznaki, a także cyfry**, jako pośrednik między widzmem a aktorem, posiadające **niezwykłą moc sprawczą, jak przytulanka.**

PRAKTYCZNE PRZYKŁADY STRATEGII EFEKTYWNEGO NAUCZANIA ZAWARTE W PROGRAMACH, UŚCIŚLONE W PORADNIKACH I ZAPREZENTOWANE W SCENARIUSZACH

PRZYKŁAD 1. Anna Wojtczak *Emocji jest bez liku, więc nie chowaj ich w koszyku*

Metoda: symulacja inspirowana autorskim tekstem jako sposób obrazowania stanów emocjonalnych

Zaproponowana metoda pracy wykorzystuje **bezpośrednie doświadczenia** dzieci, a także sprzyja **rozwijaniu umiejętności samodzielnego uczenia się i odpowiedzialności za własne efekty edukacyjne**. Prezentuje schemat funkcjonowania emocji wraz z **możliwościami ich przemiany na skutek zastosowanego treningu**. Doskonali kompetencje z zakresu **rozumienia i tworzenia informacji, świadomości oraz ekspresji twórczej**, jak również **społecznych i osobistych**.

Przebieg ćwiczenia

Grupa przedszkolna siedzi w kręgu, a każde dziecko ma papier i ostro zatemperowany ołówek. Nauczyciel opowiada historię o Kacperku i jego tacie. Za każdym razem, gdy dzieci słyszą o wbijaniu gwoździ w deskę, przebijają kartkę ołówkiem, a kiedy jest mowa o dobrym uczynku bohatera, wygładzają jedną dziurkę.

W trakcie opowieści odbywa się analiza zachowań w grupie z wykorzystaniem dziecięcej zdolności do refleksji. Zarysowany „obraz blizn” na kartce ma stanowić przestrożę w kwestii ranienia innych własną złością.

Zadanie na kanwie opowieści

Szukanie sposobów na „zadbanie o własną złość”, by nie krzywdziła innych. Praca w grupach: tworzenie piktogramów obrazujących sposoby na bezpieczne rozładowanie emocji.

PRZYKŁAD 2. Anna Wojtczak **Jesteśmy małymi naukowcami**

Metody: stacji badawczych, praktyczne i eksponujące

Scenariusz ukazuje wykorzystanie metody **stacji badawczych** w aspekcie **rozwoju myślenia** dzieci i **wzajemnego dzielenia się wiedzą**. Stanowi przykład inicjacji **dzieci ze światem dorosłych**

przez stworzenie **atmosfery badawczej**. Metoda praktycznych doświadczeń pozwala na **rozwijanie zainteresowań** wychowanków. Praca w grupach stwarza możliwości **kształtowania zachowań asertywnych** i uczy **odpowiedzialności zespołowej**. Podczas realizacji zadań zaplanowanych w scenariuszu dzieci doskonalą kompetencje **tworzenia i rozumienia informacji**. Przez doświadczenia **zdobywają wiedzę z zakresu matematyki, przyrody i techniki**. Uczą się **przedsiębiorczości**, a także wyrażania **własnych poglądów**.

Przebieg zajęć

Nauczyciel dzieli dzieci na grupy, które w składzie tworzą **wspierające się osoby**. Wyjaśnia, na czym polega praca w stacjach badawczych, a następnie udziela instrukcji dotyczących zaplanowanych zadań w każdej z czterech stacji.

Zadania stacyjne

- Jak przejść przez dziurę w kartce?
- Niepękające bańki mydlane
- Domowa plastolina
- Wędrująca woda

Grupa przebywająca w konkretnej stacji ma do wykonania **zadanie koncepcyjne** wymagające uruchomienia procesów myślowych. Wykazuje się **eksplorowaniem rzeczywistości w bliskim kontakcie z rówieśnikami**.

Nauczyciel może skorzystać z obszernego komentarza pedagogicznego sugerującego m.in. sposoby pracy z uczniami o SPE.

PRZYKŁAD 3. Anna Wojtczak **Zaczarowany świat mojej babci**

Metody: definiowania pojęć i dyskusja, w tym dyskusja piramidowa

Scenariusz ukazuje możliwości wykorzystania **narzędzi ICT (Information and Communication Technologies) w aspekcie tworzenia i rozumienia informacji**, a także prezentuje **narzędzie samooceny i oceny koleżeńskiej**, stanowiące wsparcie **w drodze do kompetencji osobistych**. Koncepcja zajęć opiera się na doświadczeniach dzieci i ich refleksjach dotyczących bliskiej im osoby. Prezentuje możliwości zastosowania **odmian dyskusji** umożliwiających dzieciom **konfrontowanie poglądów i obronę własnego zdania**.

Przebieg ćwiczenia

Uczniowie rozpoczynają zadanie samodzielnie, wpisując wewnątrz szablonu obrazującego postać babci jej cechy, które wg dziecka są dowodem na wyjątkowość tej bliskiej im osoby. Następnie spotykają się w parach, by odszukać jednakowe i różniące określenia. Dokonują tego, prowadząc rozważania na temat znaczenia słów. W dalszej kolejności dzieci działają analogicznie, pracując w czwórkach i jak to możliwe – ostatecznie w ósemkach. W efekcie powstaje obraz prezentujący podobieństwa i różnice, stanowiący dowód na to, że każda z babć jest wyjątkowa i niepowtarzalna.

Zróznicowana praca w zespołach

Uczniowie samodzielnie opracowują poniższe zagadnienia, wykorzystując narzędzia ICT, a także na podstawie własnych doświadczeń i posiadanej wiedzy.

- Obchody Dnia Babci na świecie
- Słowo „babcia” w różnych językach i znaczeniach
- Wykres wieku klasowych babć
- Lokalizacja miejsc zamieszkania klasowych babć na mapie
- Powiedzsonka klasowych babć

Formy prezentacji dokonań zespołowych:

analiza zdobytych danych poparta wykresem, mapą z flagami narodowymi, scenki rodzajowe z zastosowanymi nazwami, zwrotami i powiedzonkami.

Przebieg dyskusji klasowej:

uczniowie potwierdzają lub podważają stwierdzenie „Babcia, mimo swojego wieku, może rozwijać młodzieńcze pasje”. Zajmują właściwe miejsce w sali lekcyjnej: „jestem na tak”, „jestem na nie”, „nie mam zdania”. Dzieciom przysługuje możliwość zmiany decyzji na skutek przekonujących argumentów używanych przez uczestników dyskusji.

Narzędzie samooceny i oceny koleżeńskiej:

symbol słoneczka, do którego uczniowie przekleją promyki symbolizujące zaangażowanie i współdziałanie podczas pracy zespołowej.

PRZYKŁAD 4. Anna Wojtczak Magia jesiennych liści

Metody: waloryzacyjne, definiowania pojęć, pantomima, drama, praca z tekstem, mikronauczanie

Scenariusz ukazuje możliwości wykorzystania **małych form teatralnych** podczas **pracy z tekstem**. Przedstawia zastosowanie **metody puzzli rozwijającej krytyczne myślenie** w połączeniu z **pokazem multimedialnym**.

Praca z tekstem – wykorzystanie metod waloryzacyjnych i małych form teatralnych

Nauczyciel prezentuje tekst **Bajka o kolorach jesieni** Justyny Niedbały, a uczniowie spontanicznie wchodzą w rolę głównego bohatera, którego zadaniem jest uważne patrzenie i zdobywanie doświadczeń. Ćwiczenie stanowi inspirację do zagłębiania się w zachodzące zjawiska przyrodnicze.

Mikronauczanie – wykorzystanie metody puzzli do definiowania pojęć

Uczniowie pracują w grupach nad wybranym elementem procesu fotosyntezy. Zdobywają w tej kategorii ekspercką wiedzę. W kolejnym etapie, jako specjaliści, spotykają się w nowych zespołach, by podzielić się swoimi wiadomościami i zdobyć kolejną ich porcję od innych ekspertów. Gdy wrócą do pierwotnych grup, weryfikują pozyskane informacje, by dokończyć tworzenie modelu fotosyntezy. Ćwiczenie kończy się prezentacją zjawiska przed całą klasą. Nauczyciel włącza pokaz multimedialny, by porównać efektywność działań zespołów. Praca uczniów zmierza do samodzielnego definiowania pojęcia fotosyntezy.

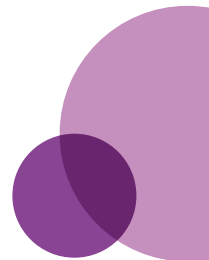
Mikronauczanie – wykorzystanie uczenia się w parach

Nauczyciel prezentuje budowę liścia w aspekcie użyteczności każdego elementu składowego. Zadaniem wszystkich par jest wskazanie przedstawionych części w naturalnych okazach liści, a następnie omówienie dostrzeżonych elementów wspólnie z kolegą z ławki. Praca kończy się uzupełnieniem schematu budowy liścia o właściwe nazwy i wzajemnym sprawdzeniem poprawności wykonania zadania.

Wykorzystanie małych form teatralnych w podsumowaniu zajęć

Uczniowie wcielają się w rolę zwierzątek, które wyjaśniają głównemu bohaterowi zaistniały proces, powodujący zauważalne zmiany w przyrodzie. Jest to przykład wzajemnego nauczania i uczenia się.

PRAKTYCZNE ZILUSTROWANIE NAUCZANIA INTERDYSCYPLINARNEGO WSPIERAJĄCEGO HOLISTYCZNY ROZWÓJ UCZNIA W SCENARIUSZACH INTERDYSCYPLINARNYCH PROJEKTÓW EDUKACYJNYCH (SIPE)

Patrzenie z wielu perspektyw jest podstawą do zdobywania życiowej mądrości. Taką możliwość dają uczniom nauczanie interdyscyplinarne zaprezentowane w **SIPE**. Gwarantuje ono **integrowanie wiedzy z różnych dyscyplin**, także tych, które wykraczają poza podstawę programową. To właśnie nowoczesne nauczanie **stoi na straży całościowego rozwoju**. Daje dzieciom okazję do **samodzielności i swobodnej ekspresji** w zakresie zdobywania, a także prezentowania wiedzy i kompetencji. Stanowi również **pokaz skutecznych metod** motywowania dzieci/uczniów do pracy.

Zaprezentowane na ZPE scenariusze interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych posłużą nauczycielom jako przykład i staną się inspiracją do wykorzystania nowoczesnych metod i form nauczania w pracy z dziećmi w kontekście ich funkcjonowania w dynamicznie zmieniającym się świecie.

Wybrane fragmenty narzędzi gotowych do zastosowania w wychowaniu przedszkolnym i edukacji wczesnoszkolnej **doskonające kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne dzieci** zostały zaprezentowane niżej.

PRZYKŁAD 1. Małgorzata Gałań, Jolanta Mielczarek, SIPE **Skonstruuję budynek przyszłości. Dziecko kreatorem przyszłej infrastruktury przestrzennej**

Scenariusz dedykowany jest dzieciom sześciolatniom. Opiera się na **metodyce planu daltońskiego** i elementach **pedagogiki zabawy**. Realizuje cele i metody zgodne z **programem nauczania wychowania przedszkolnego** **Raz, dwa, trzy... Wiem ja, wiesz Ty**. Scenariusz bazuje na treściach

matematyczno-technicznych i językowych w korelacji ze sztuką i rozwojem motorycznym. Projekt ma za zadanie **wspomagać umiejętności uczenia się** oraz rozwijać **komunikację interpersonalną, umiejętności techniczne i analityczno-badawcze**.

Rozwiązania warte uwagi

1. Graficzne przedstawienie projektu w formie mapy myśli stanowiące konsekwencję dziecięcych doświadczeń praktycznych

Na planszy, w centralnym miejscu nauczyciel umieszcza schemat budynku z wyrazem „Buduję”, a wokół niego wspólnie z dziećmi tworzy normy uczestnictwa w projekcie, np.:

- buduję relacje;
- buduję zaufanie;
- buduję budowle;
- buduję kącik projektowy;
- buduję wiedzę;
- buduję nowe umiejętności;
- buduję nowe przyjaźnie.

Stanowią one odzwierciedlenie celów operacyjnych projektu.

2. Indywidualne i grupowe „Dzienniki budowy” jako narzędzia do samooceny oraz oceny działań zespołu w każdym dniu pracy i zabawy

W tych dziennikach po każdym dniu projektowym dzieci będą dokonywać symbolicznej samooceny swoich działań, udzielając odpowiedzi na trzy pytania:

- Jak pracowałem(-am)? (sam(a) / z grupą / w parze)
- Czego się nauczyłem(-am)?
- Jak się czułem(-am)?

Po realizacji działań grupowych, zespół dokonuje z pomocą nauczyciela analizy zadania w „Grupowym dzienniku budowy”. Wychowankowie z wykorzystaniem specjalnych znaków graficznych odnotowują swoje oceny i spostrzeżenia w dziennikach.

3. Kąciki projektowe z efektami pracy grup

Po każdym etapie realizacji projektu dzieci mogą zaobserwować przyrost kompetencji, widząc wzbogacające się kąciki. Mogą one stanowić rodzaj portfolio budowniczych.

4. Fotorelacja jako element ewaluacji projektu

Nauczyciel przygotowuje opis do zdjęć wykonanych podczas pracy zespołów. Powinien on mieć formę haseł, które zainspirują dzieci do wspomnień. Taka fotorelacja doskonale podsumuje projekt. Można ją zaprezentować na korytarzu przedszkolnym, gdzie rodzice wspólnie z dziećmi dokonają analizy działań.

5. Praca koncepcyjno-twórcza

Wspólne tworzenie makiety „Miasta przyszłości”. Rozpoczęcie od burzy mózgów na temat „Co znajduje się w Mieście przyszłości?”. Następnie tworzenie planu działań z wykorzystaniem „drzewka decyzyjnego”, np.:

- malowanie na kartonie ulic i chodników;
- zaznaczenie parku;
- lepienie z plasteliny elementów dodatkowych, np. ławek, latarni, koszy na śmieci;
- wykonywanie drzew i krzewów, które upiększą infrastrukturę miasta;
- przyklejanie skonstruowanych budowli.

Na koniec następuje dzielenie się zadaniami.

PRZYKŁAD 2. Małgorzata Gałań, Jolanta Mielczarek, SIPE **Pobawię się z deszczem.** **Wielokierunkowa aktywność dzieci podczas badania deszczu**

Scenariusz nawiązuje do założeń **programu nauczania wychowania przedszkolnego Za kwadrans ósma**, w którym treści reprezentują osiem obszarów działania dziecka **w odniesieniu do kompetencji kluczowych**. Efektem projektu jest **gra dydaktyczna** dla trzylatków „**Zabawy z deszczem**”. Nauczyciele znajdą w scenariuszu **propozycje zabaw kierowanych** z wykorzystaniem aktywności: muzycznej, badawczej, plastycznej, fizycznej, matematycznej i językowej.

Rozwiązania warte uwagi

- 1. Orientacyjne symbole zabaw**, w których dzieci będą uczestniczyły w trakcie projektu. Będą to: symbol nutki (śpiewamy, gramy), symbol tańczących dzieci (tańczymy, bierzemy udział w zabawach ruchowych), symbol pędzla (tworzymy prace plastyczne), symbol książki (słuchamy wierszyków i opowiadań), symbol liczydła (matematyczne wygibasy), symbol menzurki (zabawy badawcze). Są one dostosowane do odbioru percepcyjnego trzylatków. Ich zadaniem będzie **pobudzanie intuicji operacyjnej**, a także **pamięci** wychowanków.
- 2. Opowiadanie jako inspiracja do wyzwolenia twórczości dziecięcej** w zakresie aktywności językowej i plastycznej. „Pewnego deszczowego dnia trzmiel Edek postanowił wybrać się w odwiedzinę do biedronki Julci. Założył buciki i wyleciał na podwórko. Bardzo się zdziwił, gdy jego skrzydełka zamokły i nie mogły już się poruszać. Niestety, resztę drogi trzmiel musiał pokonać pieszo. W trakcie wędrówki spotkał wiewiórkę, która skryła się pod liściem. Wiewióreczka była bardzo zdumiona, że trzmiel Edziu nie przygotował się na spacer w czasie deszczu. Edziu nie poddawał się i szedł dalej. Za zakrętem zobaczył małego świerszcza, który dzielnie maszerował w zielonym palcie i żółtych kaloszach. Uśmiechnął się do niego i powędrował dalej. Na końcu drogi zobaczył biedronkę Julcię, która czekała na niego pod swoim domkiem. Gdy zobaczyła

przemoczonego trzmiela, powiedziała mu, że następnym razem musi zabrać ze sobą parasol, palto i kalosze. Edziu rozpląkał się, ponieważ nie miał kaloszy, a parasol zostawił w domu”². Dzieci z pomocą nauczyciela **analizują zdarzenia, odpowiadają na pytania, udzielają rad** bohaterowi, **odgrywają role i przygotowują akcesoria** niezbędne do przyjemnej i bezpiecznej wędrówki w deszczu.

- 3. Dostarczenie wielozmysłowych doznań** wszystkim odbiorcom projektu. Dzieci będą miały okazję do odczuwania, wysłuchania, oglądania, smakowania, dotykania deszczu. Dzięki takiemu zabiegowi w pełni się zaangażują w realizację zadań.
- 4. Udział w grze dydaktycznej „Zabawy z deszczem” w celu zdobycia odznaki „Przyjaciela Kropelki Deszczu”:** zadania/zabawy będą wynikiem obserwacji prowadzącego i zostaną dostosowane do poziomu umiejętności każdego dziecka w grupie. Przyjmą formę ćwiczeń indywidualnych i grupowych, aby wszyscy uczestnicy odnieśli sukces edukacyjny. Gra będzie miała charakter wieloetapowy. Aby przejść do kolejnego poziomu, dzieci muszą wykonać zadania wcześniejsze.

Przykładowe zadania do gry dydaktycznej:

- Poszukaj niebieskiej koperty (zadaniem dziecka będzie odnalezienie koperty i określenie jej położenia). Wyjmij z niej fragmenty obrazka i ułóż go w całość. Dowiesz się, gdzie ukryła się kropelka.
- Kropelka ukryła się w domku małej biedronki. Aby do niego dotrzeć, musisz pokonać trudną trasę. Przeskocz przez wszystkie kałuże (dzieci przeskakują przez „kałuże” ułożone na dywanie).
- Dotarłeś do domu biedronki. Niestety, biedronka jest bardzo smutna. Pada deszcz, a ona nie ma parasola. Zaprojektuj parasol (dzieci wspólnie wypełniają kontur parasola, np. kolorowymi odciskami farby wykonanymi opuszkami palców).

² Autorki stworzyły to opowiadanie na potrzeby scenariusza, nie zostało ono wcześniej nigdzie opublikowane.

PRZYKŁAD 3. Sylwia Tkocz, SIPE W zdrowym ciele – zdrowy duch, czyli wygraj zdrowie!

Scenariusz jest nakierowany na **działania edukacyjne prowadzone w zakresie edukacji prozdrowotnej i wychowania fizycznego**. Wykorzystuje: **tutoring rówieśniczy**, metody problemowe, badawcze, praktyczne i elementy metody gamifikacji. Projekt dzięki **kształtowanym kompetencjom kluczowym** umożliwia uczniowi aktywne włączenie się w troskę o samego siebie.

Każdy jego uczestnik będzie miał okazję do **rejestrowania własnej aktywności fizycznej** na specjalnej karcie i stanie się **propagatorem zdrowego stylu życia w swojej rodzinie**.

Praca indywidualna – metoda badawcza: nauczyciel przygotowuje dzieciom **indywidualną kartę aktywności**, na której do końca trwania projektu będą zaznaczać swoją aktywność ruchową. Dokument może mieć formę tradycyjną, papierową. Może też być prowadzony przez uczniów w wersji elektronicznej przy wykorzystaniu np. Excela lub programów związanych z aktywnością sportową, np. dostępnych w smartwatchu. Zadanie wymaga codziennego gromadzenia informacji dotyczących różnorodności i częstotliwości działań w związku z aktywnością fizyczną dzieci, przybierze formę długofalową, w określonym czasie, np. jednego tygodnia lub do końca trwania projektu – przez kilka tygodni. Zbierane dane dotyczą czasu przeznaczanego na chodzenie, bieganie, prace domowe, zabawy na świeżym powietrzu, zajęcia wychowania fizycznego, pozaszkolne zajęcia ruchowe oraz inne, ulubione aktywności fizyczne, charakterystyczne dla każdego badanego indywidualnie. Wyniki tych działań uczniowie przedstawią podczas finału.

Dzieci doświadczą konfrontacji ze specjalistami w zakresie **ludzkiego ciała, by czerpać od nich wiedzę praktyczną**. Wykorzystają ją do tworzenia zagadek i quizów.

Quiz: każda grupa przygotowuje quiz dla pozostałych uczniów. Najpierw uczestnicy losują dyscypliny sportowe, a następnie pracują nad ich charakterystyką. W dalszej kolejności tworzą pięć

interesujących pytań dotyczących stworzonego opisu. Każda grupa prezentuje swoją dyscyplinę i przeprowadza turniej. Nauczyciel podpowiada uczniom, jak wykorzystać stronę Kahoot!, która pozwala na przygotowanie wskazanych gier, a następnie rozegranie ich za pomocą smartfonów. Uczniowie pogłębią w ten sposób swoje wiadomości na temat różnych dyscyplin sportowych i obowiązujących w nich zasad, a także wykorzystają nabyte umiejętności cyfrowe. Dzieci wspólnie ustalają odpowiedzi i punktację. Istotnym elementem zadania będzie rywalizacja między poszczególnymi grupami, które powinny w tych działaniach pamiętać o zasadach fair play.

Uczestnicy projektu samodzielnie organizują **wydarzenie**, którym będzie **Olimpiada bez rywalizacji dla klas I**. Zmierzą się z **dorośłym wyzwaniem** przez **przyjęcie odpowiedzialności za realizowane zadania**.

Przebieg zadania

Uczniowie klasy biorącej udział w projekcie zapraszają klasy pierwsze na szkolną olimpiadę bez rywalizacji. Wymyślają dyscypliny i zasady imprezy. Zanim zorganizują wydarzenie, grupy muszą podzielić się zadaniami, przedstawić swój projekt do akceptacji nauczycielom wychowania fizycznego, ustalić termin, zapoznać się z wyposażeniem sali gimnastycznej itp. Zespoły przygotowują stanowiska, gdzie młodszymi dziećmi będą próbować swoich sił, np. w rzucie piłeczką do celu, skoku z miejsca, skokach na skakance, zabawie w gumę. Każdy uczestnik otrzyma specjalny medal za uczestnictwo w rywalizacji sportowej, przygotowany przez starszych kolegów. Młodzi uczniowie zostają zaproszeni z wyprzedzeniem, by mogli przygotować stroje gimnastyczne. W dniu wydarzenia ćwiczą w punktach, które ich interesują. Uczniowie klasy trzeciej pomagają młodszym, mierzą czas, odległości, a także troszczą się o bezpieczne przeprowadzenie imprezy. To znakomity sposób na rozwijanie zarówno kompetencji osobistych oraz społecznych, jak i kompetencji w zakresie umiejętności uczenia się oraz w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji obywatelskich. Koordynator monitoruje pracę uczestników, m.in. wykonując zdjęcia i nagrywając filmy, które złożą się na relację lub prezentację multimedialną dotyczącą realizacji projektu przez poszczególne grupy.

PRZYKŁAD 4. Anna Wojtczak, SIPE Ratujemy zapomniane miasteczko Perfumer

Scenariusz jest nastawiony na **rozwijanie kompetencji miękkich**. Przewiduje pracę w grupach i indywidualną. Umożliwia uczniom trening uważności i szacunku wobec osób w zespole, a także pozostałych członków projektu. Daje dzieciom szansę na doskonalenie umiejętności zarządzania sobą w konflikcie i dochodzenie do kompromisu lub współpracy. Projekt opiera się między innymi na małych formach teatralnych: symulacji i dramie. Wykorzystuje metodę DT (ang. Design Thinking), jak również debatę w formie akwarium.

Zainicjowanie projektu – wykorzystanie małych form teatralnych

Projekt rozpoczyna się od wyjścia uczniów na spacer, w celu zebrania polnych kwiatów. Wcześniej prowadzący przygotowuje salę, układa poduszki w kręgu na dywanie. Koordynator wcieli się w rolę księżniczki. Na drzwiach sali zawiesza tabliczkę z nazwą miasta **Perfumer** i gałązki z liśćmi, wśród których znajdują się kwiaty. Wewnątrz klasy, dzięki dyfuzorowi, unosić się będzie kwiatowy zapach. Nauczyciel siedzi w przebraniu księżniczki w rogu sali. Mimika i wygląd mają wskazywać, że jest smutny i czymś poruszony. Zauważa uczniów i zaprasza, by usiedli w kręgu, ale głowę ma spuszczoną, głośno wzdycha i ukradkiem ociera łzy chusteczką. Gdy dzieci zaczną zadawać pytania, wówczas rozpocznie historię o zapomnianym mieście, do którego dotarli. Pyta uczniów, czy mają ochotę pomóc w ratowaniu miasta, bo nikt do niego nie przyjeżdża. Podkreśla, że pomoc jest skuteczna tylko wtedy, gdy wszyscy będą zaangażowani w zadania i nikogo się nie pominie. Nauczyciel wyjmuje oklejone kwiatami pudełko, w którym znajdują się paski z różnymi zapachami: wanilii, kawy, róży, mięty i opowiada, że kiedyś miasto tak pięknie pachniało i miało niesamowite barwy. Na skutek klątwy złej wróżki straciło kolory i piękną woń. Klątwę mogą odwrócić dobre serca dzieci, które wspólnie odbudują miasto tak, by swoim zapachem i barwą na nowo przyciągnęło ludzi.

Etap koncepcyjny – przydział zadań poszczególnym grupom

Zespół alchemików: ma za zadanie odszukać w Internecie informacje o walorach zdrowotnych wybranych olejków zapachowych. W czasie wspólnych konsultacji uczniowie decydują się na tworzenie określonych mieszanek w formie roll-on i szklanych fiolek z pałeczkami o określonym zapachu.

Zespoły tworzące kule do kąpeli i mydła: oglądają filmy instruktażowe dotyczące zasad kompozycji i podejmują decyzje dotyczące ich kształtu i zapachu.

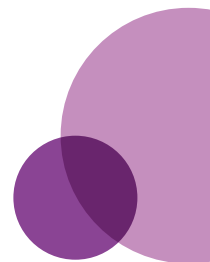
Zespół arcymistrzów: znając rozmiar flakonów roll-on, wielkość i kształt mydeł oraz kul zapachowych do kąpeli, projektuje wzory etykiet, które następnie przedstawia alchemikom.

Zespół maistrów: przez dyskusję i burzę mózgów planuje kształt etiudy teatralnej prezentującej odrodzone miasteczko Perfumer.

Etap wykonawczy – faza pracy we współpracy

Zespoły wykonują swoje zadania. Alchemicy po przygotowaniu produktów przekazują je arcymistrzom, którzy je pakują i nakleją etykiety. Najpierw wspólnie omawiają sposób wykonania zadania. Arcymistrzowie pokazują wybrane projekty, odnoszą się do opinii alchemików. Po zatwierdzeniu prototypów zespół zabiera się do naklejania etykiet i pakowania produktów w przygotowane opakowania. Alchemicy dołączają do maistrów i pomagają w wykonaniu elementów scenografii, kostiumów i atrybutów potrzebnych do etiudy. W ten sposób odciążają aktorów, którzy mogą trenować odgrywanie etiudy. Po zakończonych pracach nauczyciel zaprasza uczniów do kręgu i zachęca ich do wypowiedania się na temat współpracy.

NARZĘDZIA POMIARU DYDAKTYCZNEGO I NARZĘDZIA DO EWALUACJI DZIAŁAŃ SPRZYJAJĄCYCH ROZWIJANIU KOMPETENCJI KLUCZOWYCH JAKO WSPARCIE DLA NAUCZYCIELI W OBSERWACJI PEDAGOGICZNEJ

Opracowane materiały opierają się na strategii oceniania kształtującego. Ukazują sposoby **monitorowania efektów nauczania z włączeniem samooceny i oceny koleżeńskiej**, dające dzieciom szansę na stawanie się odpowiedzialnymi uczestnikami tego procesu. Dostarczają nauczycielom gotowe rozwiązania dotyczące weryfikacji skuteczności działań dydaktycznych i wychowawczych, mających na celu rozwijanie kompetencji kluczowych.

Przygotowane narzędzia pomiaru uwzględniają specyfikę wychowania przedszkolnego, stawiając **obserwację pedagogiczną** na szczycie metod diagnozowania możliwości i potrzeb, a także gotowości szkolnej wychowanków. Traktują ocenę koleżeńską jako trening wdrażający dziecko na tym etapie rozwoju do umiejętnej analizy pracy rówieśników. Opisują przebieg ewaluacji kompetencji kluczowych, w której nauczyciel powinien spojrzeć na wychowanka jak na istotę, dopiero rozpoczynając proces doświadczania świata i będącą na początku swojej ścieżki edukacyjnej.

Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej mogą skorzystać z gotowych testów, które pomogą im rozpoznać potrzeby edukacyjne uczniów, a także określić umiejętności i wiadomości nabyte w poprzednim etapie, jak również badać ich poziom na bieżąco. Zaprezentowane na ZPE narzędzia stanowią konkretne wsparcie w zakresie stosowania samooceny i oceny koleżeńskiej, jak również tworzenia ewaluacji w obszarze kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych. Przykłady narzędzi podano niżej.

PROPOZYCJA 1. Anna Stalmach-Tkacz, Barbara Dubiecka-Kruk, Narzędzie obserwacji indywidualnej badające poziom wiedzy i umiejętności dziecka w zakresie gotowości do podjęcia nauki w szkole (fragment) [w:] W świecie przedszkolaka – z radością bawię się, uczę i rozwijam! Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji procesu rozwijania kompetencji kluczowych dla wychowania przedszkolnego

Kryteria punktacji stosowanej do stwierdzeń w arkuszu:

- nie wykonuje nawet z pomocą – 0 punktów;
- wykonuje tylko z pomocą – 1 punkt.

Ogólna interpretacja: sytuacja wskazuje na trudności w nabywaniu wiadomości i umiejętności lub dysharmonię mającą swoje źródło w rozwoju dziecka. Można stwierdzić, że dziecko jeszcze nie zdobyło danej wiadomości/umiejętności lub jest w trakcie jej przyswajania, ale wymaga wzmożonej obserwacji i oddziaływań w tym obszarze.

Kryteria punktacji stosowanej do stwierdzeń w arkuszu:

- wykonuje z niewielką pomocą – 2 punkty;
- wykonuje samodzielnie – 3 punkty.

Ogólna interpretacja: sytuacja wskazuje na mocne strony dziecka wykonującego z niewielką pomocą nauczyciela lub w pełni samodzielnie oczekiwane czynności. Można stwierdzić, że dziecko wymaga dalszej stymulacji i aktywizacji oraz postawienia przed nim nowych wyzwań, w których wykorzysta swoje osiągnięcia.

ARKUSZ OBSERWACJI NR 1. Umiejętności społeczne i odporność emocjonalna

Kategoria: Dysponuje umiejętnościami społecznymi ważnymi w życiu codziennym. Dziecko:

1. Umie się przedstawić, podaje swoje imię, nazwisko i adres zamieszkania.
2. Wie, komu można przekazywać informacje o tym, jak się nazywa i gdzie mieszka.
3. Wymienia imiona i nazwiska osób bliskich, wie, gdzie pracują, czym się zajmują.
4. Zna nazwę miejscowości, w której mieszka.
5. Zna ważniejsze instytucje w miejscowości, w której mieszka.
6. Orientuje się w rolach społecznych pełnionych przez ważne osoby, np. policjanta, strażaka.
7. Wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa.

Kategoria: Porozumiewa się z dorosłymi i dziećmi. Dziecko:

8. Obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują.
9. Grzecznie/kulturalnie zwraca się do innych ludzi w przedszkolu i na ulicy.
10. Potrafi zgodnie bawić się z rówieśnikami.
11. Nie wyszydza ani nie szykanuje innych dzieci.
12. Zna zagrożenia płynące ze świata ludzi, roślin oraz zwierząt i ich unika.
13. Wie, jak należy zachowywać się na uroczystościach, np. na koncercie, festynie, przedstawieniu, w teatrze, w kinie.

Kategoria: Zgodnie funkcjonuje w zabawie i w sytuacjach zadaniowych. Dziecko:

14. Radzi sobie w sytuacjach zadaniowych, współdziała z innymi i przestrzega reguł.
15. W miarę samodzielnie radzi sobie w sytuacjach życiowych i próbuje przewidzieć skutki własnych zachowań.
16. Nie chwali się bogactwem ani nie dokucza innym dzieciom, które wychowują się w trudniejszych warunkach.
17. Ma poczucie sprawstwa („potrafię to zrobić”) i odczuwa radość z wykonanej pracy.

Kategoria: Dysponuje odpornością emocjonalną. Dziecko:

18. Dobrze sobie radzi w nowych sytuacjach w przedszkolu.
19. Potrafi odnaleźć się w momentach dla siebie trudnych.
20. Panuje nad swoim zachowaniem pod wpływem stresu.
21. Godzi się z porażką – stara się opanować trudne emocje.

Kategoria: Potrafi określić własną tożsamość społeczną jako Polak i Europejczyk. Dziecko:

22. Wie, jakiej jest narodowości, że mieszka w Polsce, a stolicą Polski jest Warszawa.
23. Nazywa godło i flagę państwową.
24. Zna polski hymn.
25. Wie, że Polska należy do Unii Europejskiej.

W publikacji nauczyciele znajdą także kryteria oceny opisowej według punktacji od 0 do 3 pkt.

PROPOZYCJA 2. Anna Stalmach-Tkacz, Barbara Dubiecka-Kruk, Arkusz samooceny sześciolatka [w:] W świecie przedszkolaka – z radością bawię się, uczę i rozwijam! Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji procesu rozwijania kompetencji kluczowych dla wychowania przedszkolnego

Arkusz umieszczony jest na karcie formatu A4 – poziomo. Dzieci kolorują symbole umieszczone w poszczególnych kolumnach, w pierwszym wierszu. W tym czasie nauczyciel tłumaczy znaczenie poszczególnych znaczków i wspólnie z dziećmi podaje przykłady sytuacji, które można by oznaczyć słońcem lub chmurką. Rysunki konturowe umieszczone są w całej tabeli, ale na początku dzieci kolorują tylko wzorcowe, znajdujące się w górnym wierszu. W ramach samooceny w pierwszej

kolumnie umieszcza się symbole i podpisy różnych umiejętności, np. składających się na kompetencje rozumienia i tworzenia informacji.

Skala wyrażona jest rysunkami symbolizującymi umiejętności, z krótkim podpisami zapisanymi wielkimi literami:

- rysunek konturowy uśmiechniętego słońca, podpis: JESTEM SUPER!;
- rysunek konturowy słońca za chmurką, podpis: NIEŹLE SOBIE RADZĘ;
- rysunek konturowy chmurki, podpis: CZASEM JEST MI TRUDNO;
- rysunek konturowy chmurki z deszczem i błyskawicą, podpis: NIE RADZĘ SOBIE, POTRZEBUJĘ POMOCY.

Oceniane kompetencje

1. Rozumienie i tworzenie informacji – rysunek książki/ekranu.
2. Wielojęzyczność – rysunek flag różnych krajów.
3. Kompetencje matematyczne, techniczne, przyrodnicze – rysunek lupy i cyfry oraz znak plus.
4. Kompetencje cyfrowe – rysunek komputera.
5. Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się – rysunek dłoni w uścisku.
6. Kompetencje obywatelskie – rysunek godła.
7. Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości – symbol przedsiębiorczości, np. rysunek żarówki.
8. Świadomość i ekspresja kulturalna – rysunek ramy obrazu, maski teatralnej.

W opracowaniu nauczyciel znajdzie także opis interpretacji wyników.

PROPOZYCJA 3. Anna Stalmach-Tkacz, Barbara Dubiecka-Kruk, Arkusz obserwacji ucznia rozpoczynającego naukę w klasie I [w:] Na drodze rozwoju – uczenie się w duchu sukcesu. Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji procesu rozwijania kompetencji kluczowych do edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej)

Nauczyciel uzupełnia arkusz, wpisując obok każdej umiejętności: T (tak), RT (raczej tak), RN (raczej nie), N (nie), a następnie je punktuje: T – 1 punkt, RT – 0,5 punktu, RN – 0,25 punktu, N – 0 punktów.

Imię i nazwisko dziecka:

Data urodzenia:, klasa:, rok szkolny:

Data rozpoczęcia obserwacji: Data zakończenia obserwacji:

Czy poniższe zachowania i umiejętności pojawiają się u dziecka?

Gotowość do nauki czytania

- C1. Mówi płynnie, wyraźnie, rytmicznie
- C2. Wypowiada się w sposób zrozumiały dla innych
- C3. Wyodrębnia głoski na początku i na końcu w słowach o prostej budowie fonetycznej
- C4. Stara się mówić poprawnie pod względem artykulacyjnym i gramatycznym
- C5. Formułuje dłuższe wypowiedzi o ważnych sprawach
- C6. Udziela odpowiedzi na stawiane mu pytania
- C7. Interesuje się samodzielnym czytaniem
- C8. Rozpoznaje litery
- C9. Układa krótkie zdania i wyodrębnia w nich słowa
- C10. Dzieli wyrazy na sylaby
- C11. Rozumie sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków lub symboli

Gotowość do nauki pisania

- P1. Rysuje po śladzie
- P2. Odwzorowuje proste kształty geometryczne
- P3. Rysuje i wykonuje prace plastyczno-techniczne
- P4. Prawidłowo trzyma przybory podczas rysowania, kreślenia i prób pisania
- P5. Podejmuje próby samodzielnego pisania
- P6. Określa kierunki i miejsca na kartce papieru

Gotowość do nauki matematyki

- M1. Porównuje na zasadzie podobieństw. Wymienia wspólne cechy, tworzy zbiory
- M2. Porównuje na zasadzie różnicowania. Określa cechy różniące
- M3. Układa przedmioty według zasady (szereg, rytm)
- M4. Grupuje (klasyfikuje) obiekty w sensowny sposób
- M5. Samodzielnie i prawidłowo dokonuje pomiaru długości przedmiotów, wykorzystując np. dłoń, stopę
- M6. Określa kierunki i położenie przedmiotów względem siebie
- M7. Przelicza elementy zbioru
- M8. Posługuje się liczebnikami głównymi i porządkowymi
- M9. Dodaje i odejmuje, wykorzystując własne metody, np. na konkretnych
- M10. Odróżnia przeliczanie błędne od poprawnego

PROPOZYCJA 4. Anna Stalmach-Tkacz, Barbara Dubiecka-Kruk, Arkusz samooceny w odniesieniu do postrzegania siebie i szkoły [w:] Na drodze rozwoju – uczenie się w duchu sukcesu. Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji procesu rozwijania kompetencji kluczowych do edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej)

Test niedokończonych zdań

- Przychodzę do szkoły, ponieważ.....
- Jestem mistrzem/mistrzynią w
- W szkole lubię (robić).....
- W szkole nie lubię (robić).....
- Inni mogliby mi pomóc w.....
- Innym mogę pomagać w.....
- W szkole nie lubię następujących zasad.....
- Ważne zasady w szkole to.....

Wskazana propozycja pozwala uczniom na dokonanie autorefleksji na temat swoich mocnych i słabych stron. Taką samoocenę warto przeprowadzać cyklicznie. Pozwoli to, oprócz rozeznania w sposobie postrzegania szkoły przez uczniów, dostrzec ewentualne zmiany.

Zapraszamy: Zestawy Narzędzi Edukacyjnych: wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna (klasy I-III szkoły podstawowej)

<https://zpe.gov.pl/a/zestawy-narzedzi-edukacyjnych/DdkFeif7i>

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70
email: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl